

سلامت مردان و باروری

هفته ملی سلامت مردان در راه است. ایده اولیه این نامگذاری از یازده سال پیش توسط انجمن اورولوژی ایران و ابتدا به عنوان روز سلامت مردان مطرح شد و به تدریج رسمیت و رونقی یافت و به هفته سلامت مردان تبدیل شد. این انجمن هر سال موضوعی از موضوعات مرتبط با سلامت مردان را به عنوان محور خبر رسانی و خدمات عمومی اعضا و دیپارتمانهای داوطلب خود انتخاب می کند و امسال به موضوع ناباروری مردان اختصاص یافته است. البته وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی نیز که یکی از متولیان اصلی برگزاری این روز است همه ساله موضوعی را انتخاب و اعلام می کند که برای امسال حوادث جاده ای انتخاب شده است.

چرا ناباروری مردان؟

(۱) تشخیص و درمان ناباروری مردان یکی از چالش های متخصصین اورولوژی است. البته درمان ناباروری زوج های نابارور به طور عام تر در محدوده فعالیت چند رشته تخصصی از جمله متخصصین زنان و جنین شناسان نیز قرار دارد و مشخصاً وضعیت "بین رشته ای" در آن بارز است.

(۲) تغییر تدریجی بافت جمعیتی در دو دهه اخیر منجر به تغییر سیاست های کلان جمعیتی کشور در سالهای اخیر گردید. تمایل برنامه ریزان نظام سلامت و جامعه شناسان در افزایش جمیعت به هیچ عنوان نباید ساده انگارانه به تشویق به تولید مثل بدون تدوین سیاستهای هوشمندانه تقلیل داده شود. در این راه تشویق هدفمند جامعه برای انتخابهای صحیح در راستای این سیاست ها امری ضروری است و یکی از این ضرورت ها در تسهیل درمان زوجهای نابارور تجلی می یابد.

(۳) ناباروری حدود ده درصد زوجهای جامعه را درگیر می کند. گروهی از این زوجها با اقدامات ساده تری صاحب فرزند می شوند و درمان گروهی از آنها دشوار و پر هزینه است. در این میان مهم است بدانیم که علت ناباروری در یک سوم موارد از طرف زنان و در یک سوم دیگر از سوی مردان است. در یک سوم باقی مانده نیز عامل زنانه و مردانه توأماً نقش دارند. به این ترتیب حدود نیمی از ناباروری ها منحصر یا مشترکاً از عامل مردانه نشأت می گیرد.

(۴) با وجود واقعیات بالا، ساختار کمابیش سنتی جامعه ما در محیط ها و فرهنگ های مختلف در درجه اول، بررسی زنان را به عنوان اقدام اولیه در این باره توصیه می کند و ذهن عموم جامعه دیرتر به سراغ بررسی عوامل مردانه در ناباروری می رود و البته در بسیاری از موارد حتی تن به این بررسی ها نمی دهد؛ چرا که نتیجه ناخوشایند احتمالی را نوعی صدمه به "حیثیت مردانه" تلقی می کند.

۵) باروری زوجها برای خودشان و همچنین نزدیکانشان بسیار مهم است. در موارد بسیاری، تداوم حیات یک "خانه" به معنای ایرانی آن بدون حضور فرزند به مخاطره می افتد. در جوامع بسته تر این پدیده شدید تر و بار روانی روی زوجین (و به طور سنتی روی زنان) بیشتر است. معنی ضمنی این سخن آن است که نتایج ناخوشایند ناباروری اغلب محدود به مساله داشتن فرزند نیست و سلامت روانی زوجین و نزدیکانشان را نیز مختل می کند و تهدیدی بالقوه برای زنان نیز محسوب می شود. از این زاویه می توان آشکارا فهمید که وقتی از سلامت مردان سخن می گوئیم به معنی فراموش کردن سلامت زنان نیست و بلکه هم درباره ناباروری هم بسیاری از بیماریهای دیگر، تهدید سلامت مرد برابر با تهدید سلامت روانی و جسمی خانواده است. ۶) افزایش امید به زندگی و همچنین افزایش سن ازدواج به ویژه در جوامع شهری باعث بروز موارد بیشتری از نیاز به اقدامات کمکی برای بهبود باروری زوجها می شود و نوع چالشهای درمانی را تا حدی تغییر می دهد و دغدغه های جدیدی ایجاد می کند.

۷) عوامل محیطی مانند دگرگونی ها و آلودگی های محیط زیست و هوا، عوامل مرتبط با تکنولوژی های جدید، امواج گوناگونی که نا پیدا اما محسوسند و همچنین تغییر شیوه زندگی و کاهش تحرک جسمی جامعه و دگرگونی های تغذیه ای همگی به طور بالقوه در شیوع و بروز باروری یک جامعه تاثیر گذار هستند. در برخی از این موارد، بررسی ها تاثیر منفی را نشان داده اند و در برخی از آنها ظن جدی در این مورد وجود دارد.

فارغ از درست بودن همه سیاستهای جاری در این زمینه و اینکه برخی از سیاستها نیاز به پالایش و بازنگری دارند، ساختار سیاست ورزی و البته دانش ورزی ما نیز چنان محکم و استوار نیست که این تعامل به بهترین شکل صورت گیرد و موانع جانبی هم بسیار است. از طرف دیگر اصلاح امور لزوماً به اصلاح سیاستها ختم نمی شود بلکه نقش آگاهی عمومی در این زمینه بارزتر و کارسازتر است.

موقعیت هایی چون هفته ملی سلامت مردان فرصتی مناسب برای تعامل میان اصحاب علم و سیاست فراهم می کند تا به این بهانه هم به عموم مردم درباره واقعیاتی که برای آنها مفید است اطلاع رسانی صحیح انجام شود و هم از سوی دیگر سیاستها بازنگری شده و حساسیت ها به خطرات و تغییراتی که مهم هستند ولی ذهن جامعه به تدریج حساسیتش را به آن از دست می دهد تاکید دوباره کنیم و به سلامت مردان و زنان جامعه و سلامت فرزندان این مرز و بوم حساس تر باشیم.

دکتر فرزین سلیمان زاده

استادیار دانشگاه و عضو هیات مدیره انجمن اورولوژی ایران